

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ В УМОВАХ СТУПЕНЕВОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано зміст освіти професійної підготовки магістрів сестринської справи в Україні. Визначено принципи відбору змісту та структурування змісту професійної підготовки медичних сестер із повною вищою освітою в галузі охорони здоров'я, які необхідно враховувати під час вибору форм навчання для того, щоб забезпечити особистісне включення студентів-магістрів у навчальний процес; сприяти прагненню досконало оволодіти майбутньою професією. Представлено характеристику дисциплін, які забезпечують професійну, професійно-педагогічну, практичну підготовку магістрів у Житомирському інституті медсестринства.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Серед стратегічних завдань реформування освіти в Українській державі, нормативно-правовими документами визначено за мету вивести освіту України на рівень розвинених країн світу. Здійснити це можливо переходом до гнучкої, динамічної системи підготовки фахівців, яка б задовольняла потреби кожного громадянина нашої держави в здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівнів за напрямками.

Формування багатоваріантної політики в галузі освіти дає можливість громадянам здобути освіту протягом усього життя і створює умови для інтеграції освіти України у світовий освітнянський простір.

Проблема реформування галузі охорони здоров'я, нагальна необхідність виконання вищою освітою державного замовлення на підготовку високопрофесійних кадрів актуалізує завдання підготовки фахівців з повною вищою освітою.

Підготовка магістрів сестринської справи у системі вищої освіти спрямована на створення умов для творчого розвитку особистості та передбачає набуття як поглиблених знань із обраної спеціальності, так і основних навичок науково-дослідної роботи. Формування сучасного фахівця з медсестринства такого рівня є багатовекторним комплексним процесом, що постійно піддається впливу великої кількості чинників та умов.

Метою нашого дослідження є визначення та обґрунтування змісту освіти професійної підготовки магістрів сестринської справи в Україні в умовах ступеневої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Під змістом освіти науковці розуміють певний обсяг і характер систематичних наукових знань, практичних умінь і навичок, а також світоглядних і морально-етичних ідей, якими має оволодіти людина, в даному випадку студент, у процесі навчання. У доборі змісту педагогічної освіти у світі існують різні підходи: політехнізм (в Україні); прагматизм (у США); енциклопедизм (у Франції); екзистенціалізм (в Англії). Сучасна освіта розвивається в різних напрямках: гуманітаризації, диверсифікації, фундаменталізації, інформатизації, індивідуалізації.

В. Луговий під змістом освіти розуміє упорядковану, цілісну сукупність елементів і процесів, котрі утворюють освітню систему.

І. Лернер обґрунтовує чотири основні елементи змісту освіти:

1. Інформація, яка підлягає засвоєнню. Знання, що накопичені людством (основні ідеї, концепції, теорії, поняття науки). Знання про шляхи, методи пізнання, типи і способи розумових дій.

2. Способи діяльності – уміння, навички.

3. Досвід емоційно-ціннісного ставлення до знань.

4. Досвід творчої діяльності (перенесення знань, варіативність, комбінування) [1].

Як зауважує Н. Брюханова, зміст освіти – той аспект процесу передачі життєвого та професійного досвіду людства від покоління поколінню, який у всякий час залишається відкритим і вимагає переосмислення доробку стосовно нових вимог, напрямів розвитку держави [2].

В Україні зміст освіти визначається державними документами – навчальними планами та навчальними програмами.

Навчальний план – це державний нормативний документ, який визначає навчальне навантаження студентів, його розподіл за семестрами, відділеннями, спеціальностями, тобто встановлює перелік навчальних дисциплін, кількість годин, відведених на кожну дисципліну, кінець і початок навчального року.

Навчальна програма – це державний документ, в якому розкривається зміст освіти з кожної дисципліни і визначається система наукових знань, світоглядних і морально-етичних ідей, практичних умінь і навичок, якими необхідно оволодіти студентам. Існує кілька способів побудови навчальних програм: а) лінійний; б) концентричний; в) модульний (при такому способі зміст кожної навчальної теми групується за такими напрямками: орієнтаційний, методологічний, змістовий, операційно-діяльнісний, контрольно-перевірочний).

Характеристикою змісту освіти є обґрунтування принципів відбору змісту навчання, його структурування з урахуванням вимог концепції вищої професійної освіти, спеціальності, професійної готовності, цілісності, вірогідності і відповідності стандартам.

Методичне оснащення змісту освіти включає методи структурування навчальних елементів, визначення характеристик на рівні дисциплін навчального плану. В основі його формування лежить модель спеціаліста, яка дозволяє визначитися в підборі наукової та навчальної інформації, засвоєння якої в процесі навчання буде достатнім для здійснення певного виду професійної діяльності на відповідному кваліфікаційному рівні [1].

В Україні підготовка магістрів сестринської справи здійснюється у чотирьох вищих медичних навчальних закладах: Науково-навчальному інституті Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського, Буковинській державній медичній академії, Харківському медичному університеті, Житомирському інституті медсестринства. Згідно наказу МОЗ України і АМН України №522 / 51 від 12.09.08. р. "Про концепцію розвитку вищої медичної освіти" Житомирський інститут медсестринства визначено провідним і відповідальним за впровадження ступеневої медсестринської освіти в державі.

У Житомирському інституті медсестринства навчальний процес зі спеціальності 8.110102 "Сестринська справа" (з 2011 року 8.12010006 "Сестринська справа") здійснюється за навчальним планом, який ґрунтується на освітньо-кваліфікаційній характеристиці та освітньо-професійній програмі відповідно до державного стандарту вищої освіти України [3].

Відповідно до зазначеного навчального плану **зміст підготовки магістрів сестринської справи** включає загальноосвітню підготовку, до якої увійшли цикли гуманітарної та соціально-економічної підготовки, природничо-наукової підготовки та цикл професійної підготовки.

Згідно навчального плану загальний обсяг навчального часу всієї підготовки майбутньої медичної сестри за освітньо-кваліфікаційним рівнем "магістр" становить 4644 годин / 86 кр., з них: гуманітарна та соціально-економічна підготовка складає 486 годин / 9 кр., що дорівнює 10 %, природничо-наукова підготовка – 486 годин / 9 кр., що дорівнює 10 %, професійна підготовка, в т. ч практичне навчання, – 3402 годин / 63 кр., що дорівнює 73 %, написання та захист магістерської роботи – 324 годин / 6 кр., що дорівнює 7 %.

Згідно рис. 1. зміст професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи визначається як сукупність професійної, професійно-педагогічної та практичної підготовки, яка повинна забезпечити формування професійних знань, умінь, навичок та особистих якостей у магістра сестринської справи з метою здійснення ним професійної діяльності. Обґрунтуємо зміст професійної, професійно-педагогічної та практичної підготовки.

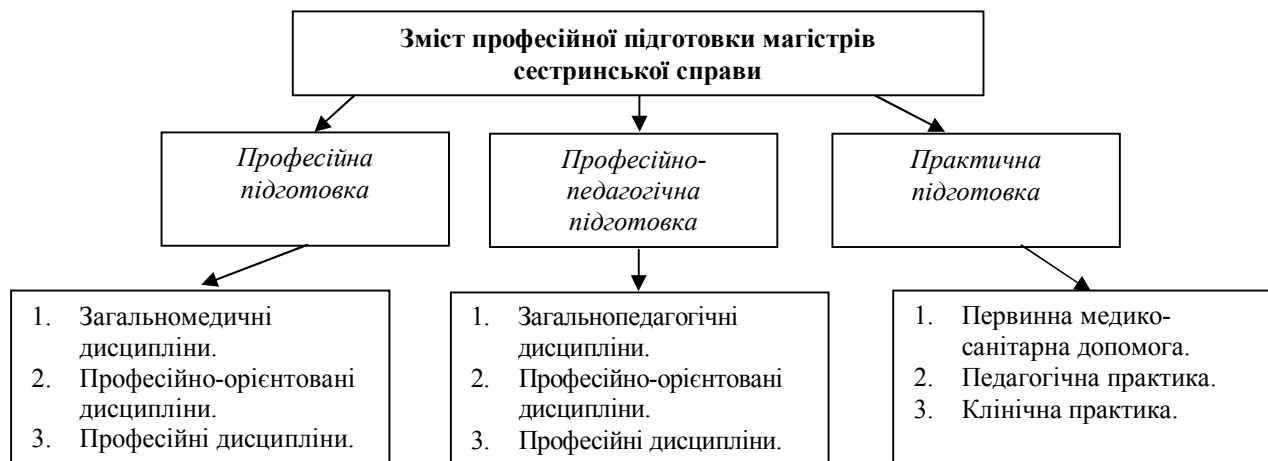

Рис. 1. Зміст професійної підготовки магістрів сестринської справи.

Загальновідомо, що професійний блок є основним у навчанні. Як зауважує С. Я. Батишев, у межах професійного блоку дається навчальний матеріал, покладений в основі засвоєння відповідних видів професійної діяльності на необхідному рівні [4].

З огляду на це, ми встановили, що професійна підготовка майбутніх магістрів сестринської справи здійснюється сукупністю професійних дисциплін (рис. 2).

Їх вивчення передбачає формування професійних знань і умінь, необхідних майбутнім магістрам сестринської справи для виконання своїх професійних (нормативно-методичної, організаційної, діагностичної, науково-дослідницької) функцій, та сприяє удосконаленню професійної компетентності майбутніх магістрів сестринської справи.

Магістр сестринської справи повинен мати широку ерудицію, фундаментальну наукову базу, володіти методологією наукової роботи, сучасними інформаційними технологіями, методами отримання, обробки, зберігання і використання наукової інформації, бути спроможним до творчої науково-дослідної діяльності. Цьому сприяє вивчення професійно-орієнтованих дисциплін (Методологія наукової роботи, Соціальна медицина та медична статистика, Медична інформатика, Правознавство та медичне законодавство, Педагогіка та мистецтво викладання, Психологія, Українська мова за професійним спрямуванням тощо).

В умовах розбудови України, утвердження її на міжнародній арені, закріплення української мови як державної, постала нагальна потреба впровадження української мови в усі сфери життєдіяльності держави, забезпечення використання її у професійній діяльності кожного. Реалізація цього завдання під час підготовки

магістрів сестринської справи здійснюється шляхом вивчення курсу "Українська мова (за професійним спрямуванням)". Метою курсу є підвищення рівня загальномовної підготовки майбутніх магістрів, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів, практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному рівні, вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: вплив на співрозмовника за допомоги вміння використати різноманітних мовних засобів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу; сприйняття і відтворення фахових тестів; засвоєння лексики і термінології свого фаху; вибір комунікативно виправданих мовних засобів; послуговування різними типами словників.

Рис. 2. Дисципліни, які забезпечують професійну підготовку магістрів сестринської справи.

Національна програма розвитку медсестринства передбачає підготовку медичної сестри-організатора, лідера сестринської справи, викладача сестринських дисциплін, яка буде здатна співпрацювати з родинами пацієнтів, здійснювати наукову працю з проблем медсестринства, займатися викладацькою роботою.

Саме з урахуванням такого характеру підготовки магістрів сестринської справи передбачено введення у навчальний процес предметів "Педагогіка і мистецтво викладання", "Психологія".

При переході від медичної до медсестринської моделі майбутні спеціалісти мусять достеменно володіти мистецтвом спілкування, знаходити нові шляхи для формування сприятливого соціально-психологічного клімату та ефективного психологічного забезпечення сестринського процесу; в умовах медичного закладу освіти І-ІІ рівня акредитації з метою підготовки спеціалістів проводити теоретичне та практичне навчання студентів з однієї із професійно-орієнтованих дисциплін. Після вивчення дисципліни "Педагогіка та мистецтво викладання" студенти повинні знати: загальні основи педагогіки, методи педагогічних досліджень, сфери та етапи навчального процесу в сестринській справі; вміти: чітко визнати зміст, основні форми та методи навчально-виховної роботи, володіти технікою спілкування в сестринській справі, визначати зміст навчання в сестринській справі.

Завданням курсу "Психологія" є формування у студентів мотивації до більш поглибленого вивчення психологічної науки, розкриття проблеми емоційно-вольових відносин на шляху їх оптимізації та корекції, цілеспрямованого впливу на них, підвищення культури спілкування, відпрацювання навичок комунікативної діяльності з хворими різних соціальних груп та вікових категорій, їхніми родичами, медперсоналом, колегами, вміння долати конфлікти та психологічні бар'єри, актуалізувати розуміння адекватних меж професійної компетенції, принципів професійної взаємодії, медичної етики і деонтології.

Метою вивчення курсу "Соціальна медицина та медична статистика" є висвітлення питання особливостей соціальної медицини та статистики в системі охорони здоров'я України, принципи її організаційно-управлінської діяльності. Під час вивчення курсу студенти оволодівають теоретичними і практичними питаннями з організації обліку, звітності, стратегічного і оперативного планування та прогнозування у системі охорони здоров'я України.

Вивчення предмету "Методологія наукової роботи" сприяє формуванню особистості медичного фахівця який творчо-мислить, свідомо орієнтується в інформаційному та науковому просторі, здатний розробляти авторські, ексклюзивні програми, здійснювати сестринський процес на високому інтелектуальному рівні. Навчальна програма курсу передбачає вивчення основ наукових досліджень, зокрема, поняття науки, методики наукових досліджень, самостійної роботи над літературними джерелами, планування та організацію наукового експерименту, обробки експериментальних даних, формування у студентів – медиків умінь аналізувати науково-інформаційну літературу, висвітлювати результати науково-теоретичних і дослідницьких пошуків у магістерських роботах, наукових розвідках.

Практика студентів є невід'ємною складовою частиною професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Відповідно до навчального плану підготовки спеціалістів сестринської справи за освітньо-кваліфікаційним рівнем "магістр" передбачено наступні виробничі практики:

1. Первинна медико-санітарна допомога. Практика надання ПНСД дає змогу оцінити фахову придатність майбутнього магістра сестринської справи, допомагає усвідомити його місце у загальній структурі національної охорони здоров'я. Тривалість практики 10 тижнів (540 годин / 10 кр.).

2. Педагогічна практика. Сприяє формуванню педагогічних умінь та навичок, зростанню професійної компетентності та майстерності майбутніх спеціалістів. Тривалість практики 10 тижнів (540 годин / 10 кр.).

3. Клінічна практика. Проводиться з метою узагальнення змісту набутої освіти, отриманих знань, вмінь та навичок поєднання з реальними умовами їх застосування. Тривалість – 10 тижнів (540 годин / 10 кр.).

Майбутня професійна діяльність магістра педагогічної, наукової чи управлінської діяльності у медичній галузі повинна бути пов'язана з виконанням функцій викладача вищого навчального закладу, наукового працівника чи менеджера. Саме готовність до такої діяльності і повинна засвідчувати магістерська робота.

Висновки. Отже, підсумовуючи вищесказане, нами визначено зміст професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи в галузі охорони здоров'я.

Від змісту такої підготовки, форм, методів, прийомів навчання буде залежати, чи випускник розпочне свою професійну діяльність, маючи здебільшого теоретичні знання щодо майбутньої професії, які професіонали нерідко радять "забути через їх незастосовність до практики", чи майбутній спеціаліст протягом навчання отримає практично зорієнтовану підготовку і буде вмотивовано її використовувати у майбутній професійній діяльності.

У проведеному дослідженні представлена характеристика дисциплін, які забезпечують професійну, професійно-педагогічну та практичну підготовку майбутніх магістрів. Аналіз навчально-методичної документації показав, що підготовка майбутніх магістрів сестринської справи у Житомирському інституті медсестринства більш посилена в сторону професійної та практичної підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Корносенко О. К. Освітньо-педагогічна технологія професійної підготовки фахівців фізичної культури / О. К. Корносенко // Нові технології навчання. – № 61. – Київ, 2010. – 116 с.
2. Брюханова Н. О. Зміст освіти : аспекти вивчення / Н. О. Брюханова // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – № 18–19. – 2007. – С. 57–68.
3. Навчальний план підготовки магістрів за напрямом 1101 Медицина спеціальності 8.110102 "Сестринська справа".
4. Батышев С. Я. Профессиональная педагогика / С. Я. Батышев ; [под. ред. С. Я. Батышева]. – [2-изд. перераб и доп.]. – М. : Ассоциация "Профессиональное образование", 1999. – 904 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Kornosenko O. K. Osvitnio-pedagogichna tekhnologiya profesiinoi pidgotovky fakhivtsiv fizychnoi kul'tury [The Educational-Pedagogical Technology of Physical Culture Specialists' Professional Preparation] / O. K. Kornosenko // Novi tekhnologii navchannia [New Technologies of Education]. – № 61. – Kyiv, 2010. – 116 s.
2. Briukhanova N. O. Zmist osvity : aspekty vyvchennia [The Contents of Education : Aspects of Learning] / N. O. Briukhanova // Problemy inzhenerno-pedagogichnoi osvity [Issues of Engineering Pedagogical Education]. – № 18–19. – 2007. – S. 57–68.
3. Navchal'nyi plan pidgotovky magistriv za napriamom 1101 Medytsyna spetsial'nosti 8.110102 "Sestryns'ka sprava" [The Educational Plan of Masters' Preparation on the Course 1101 the Medicine of Specialty 8.110102 "Nursing Practice"].
4. Batyshev S. Ya. Professional'naia pedagogika [Professional Pedagogy] / S. Ya. Batyshev ; [pod. red. S. Ya. Batysheva]. – [2-izd. pererab. i dop.]. – M. : Assotsiatsiia "Professional'noe obrazovanie", 1999. – 904 s.

Матеріал надійшов до редакції 15.01. 2013 р.

Махновская И. Р. Профессиональная подготовка магистров сестринского дела в условиях ступенчатого образования.

В статье обосновано содержание образования профессиональной подготовки магистров сестринского дела в Украине. Определены принципы отбора содержания и структурирования содержания профессиональной подготовки медицинских сестер с полным высшим образованием в сферы охраны здоровья, которые необходимо учитывать во время выбора форм обучения для того, чтобы обеспечить личное включение студентов-магистров в образовательный процесс; способствовать стремлению овладеть будущей профессией. Представлены характеристики дисциплин, которые обеспечивают профессиональную, профессионально-педагогическую, практическую подготовку магистров в Житомирском институте медсестринства.

Makhnov'ska I. R. Nursing Masters' Professional Training in the Terms of the Staggered Education.

The article explains the content of education of nursing masters' professional training in Ukraine. The principles of content selection and structuring the content of nurses' professional training with the complete higher education in health care, which should be necessary taken into the account while selecting the forms of education to provide the students-masters' personal inclusion into the educational process; promote the striving to acquire the future profession are determined. The characteristics of disciplines that provide professional, professional-pedagogical, practical masters' preparation in the Zhytomyr Institute of Nursing are presented.